

Dvylikos punktų programa „Kaip teisingai bendradarbiauti su Europos Sąjunga“.

Spręsdama, mano manymu, svarbiausias Lietuvai problemas, pasirėmiau mokykloje vykdytos apklausos anketų duomenimis. (Anketos pavyzdį pridedu laiško pabaigoje.)

• *Ką daryti, kad Lietuvos liaudis pasitikėtų valdžią?*

Na, pirmiausia reikėtų paklausti, o kodėl nepasitiki? Manau, todėl, kad nemato konkrečių Seimo narių nudirbtų darbų, o per televiziją juos rodo išsidrėbusius patogiuose krėsluose ir besišnekučiuojančius apie visai kitus dalykus, tačiau ne apie politiką. Be to, galbūt pasakysiu tai, ką visi puikiai žinome: Lietuvoje „klesti“ korupcija, tačiau tai tikrai didelė problema. Žmogus, kuris ima kyšį, atrodo, neturi jokių gerbtinų nuostatų, siekia tik pasipelnyti. O tas, kuris jį duoda, dažnai yra tiesiog vilties netekęs ligonis, norintis bent kiek geresnių gydymo sąlygų. Bet aš neteisinu nė vieno, kaltos abi pusės. Tai paliečia ir mano miestelį. Korupcija ypač aiški gydymo įstaigose. Jei nori išsigydyti visam laikui, turi duoti kyšį, kitaip į tavo ligą bus žiūrima pro pirštus. Tai siaubinga. O spręsti šią problemą galima didinant baudas, manau, padėtų ir netikėtai užsukusi kyšių išaiškinimui skirta komisija. Be to, labai erzina tai, kad politikai, užuot sprendę tautai svarbius klausimus, ieško vienas kito nusižengimų. Man tai atrodo be galo kvaila. Visa tai mane pakankamai atgrasė ir aš niekada nebūčiau politikė.

• *Kaip išsaugoti Lietuvos savitumą, kultūrą ir tradicijas?*

Reikia piliečius skatinti mylėti ir gerbti savo paties šaknis. Tam gali pasitarnauti įvairūs renginiai, akcijos, konkursai. Reikėtų daugiau vietų (klubų), kur visi norintys galėtų mokytis savo kultūros, tobulėti dvasiškai. Be to, trūksta kas šviestų liaudį, reikia specialistų. Taip pat, manau, negalima pamiršti mažų miestelių. Ir čia žmonėms svarbus tautiškumas, ne tik didmiesčiuose. Be to, būtinai reikia atkreipti dėmesį į mokyklas. Jose tikrai nesunkiai prieinama prevencinė veikla. Įvairūs plakatai puošia ir mūsų gimnaziją. Visada atkreipiu į juos dėmesį. O paskelbtose akcijose dalyvauja bent mažoji dalis moksleivių. Visa tai galima plėsti ir, manau, sulaukti puikių rezultatų.

• *Ką daryti, kad kuo mažiau lietuvių išvyktų laimės ieškoti į užsienį?*

Žinau, kodėl jie išvažiuoja. Užsienyje kai kur per trumpą laiką galima neblogai užsidirbti, o Lietuvoje tektų ilgai ir sunkiai vargti. Praeis dar daug laiko, kol lietuviai jausis pakankamai materialiai aprūpinti ir nebevažiuos dirbti kitur. Jeigu bus išspręstos didžiausios Lietuvos problemos, tokios kaip alkoholizmas, korupcija, nedarbas, jie pasiliks. Labai svarbu veikti, o ne žadėti. Retą žmogų dabar nutildysi pažadais, visiems patinka konkretūs nuveikti darbai.

• *Kaip sukurti produktyvią švietimo sistemą?*

Norint, kad vaikai kuo daugiau išmokytų, reikia gerų specialistų, kuriems mokami pakankami atlyginimai. Be to, daugelyje mokyklų trūksta mokymosi priemonių. Pavyzdžiui, mūsų mokykloje labai prasta transporto sistema, autobusai nuolat genda. Mokyklos administracija vis skundžiasi, kokios didelės skolos ją slegia, tad taupome elektros energiją. O taip norėtųsi nors kelių naujų suolų, kompiuterių, kurių pelės mygtuką būtų įmanoma paspausti...

• *Kur reikėtų panaudoti Europos Sąjungos lėšas, kad jos duotų naudos?*

Apklaustųjų nuomone, jos yra būtinos švietimui. Džiugu, kad Lietuvą papuošė nauji keliai, vyksta remonto darbai, o tai finansuoja Europos Sąjunga. Tačiau žinau ir niekaip nesuprantu, kodėl Lietuva daugiausia investuoja į Krašto Apsaugą. Juk mūsų niekas nepuola ir, atrodo, neketina pulti. Bet kokių atveju tai nebūtina. Juk net ir pasirošę kažin ar apsigintume. Tai liudija skaudi istorinė praeitis: kad ir kaip priešinomės rusams, galiausiai laimėjome neapsiginklavę... Labai svarbu racionaliai išnaudoti šią Sąjungos narių paramą ir tam paskirti tik labai gerą šios srities specialistų komandą.

• *Kaip Lietuva galėtų prisidėti prie globalinio atšilimo sustabdymo?*

Manau, visi puikiai žinome, kas yra „šiltnamio efektas“, tad iškart eisiu prie sprendimo. Visų pirma nereikia galvoti, kad „aš vienas nieko nepakeisiu“. Viskas ir prasideda nuo vieno žmogaus. Lietuva gali prie to prisidėti labai konkrečiai: propaganda nenaudoti transporto priemonių, jei tai nėra būtina, naujų miškų sodinimu, dar didesniais mokesčiais įmonėms už aplinkos taršą. Aš puikiai suprantu, kad jeigu įmonė turės mokėti didesnius mokesčius valstybei, tai jos produkcija taip pat pabrangs, tačiau jeigu bus įvykdytos mano minimos reformos (visos!), tai pagerės ir bendras lietuvių pragyvenimo lygis, GKI, BVP vienam gyventojui ir pan. Vadinasi, galime mokėti brangiau ir viskas išsisprendžia.

• *Kaip sustabdyti „karą keliuose“?*

Žinoma, vienareikšmiškai bausti. O kas turi bausti? Policininkai. Jie turi būti objektyvesni ir atsakingesni. Svarbu, kad žmonės galėtų jais pasitikėti, prireikus nebijotų kreiptis į policiją. Galbūt padėtų įvairūs kursai, kur policininkai keltų kvalifikaciją, mokytųsi žmogiškai spręsti problemas. Juos reikia daugiau skatinti, apdovanoti už gerą tarnybą.

• *Kodėl Lietuvoje tiek nedaug piliečių? Kaip juo tapti?*

Na, būti piliečiu – tai dar viena atsakomybė, kurią nešti ne kiekvieno pečiai pajėgūs. Pilietis pirmiausia galvoja apie savo valstybės gerovę, tik po to apie savo. Tačiau juk tai lyg bumerangas: jei sieksi gero visiems, tai būtinai pasieksi ir tave patį. Tad mums, lietuviams, reikia veikti išvien, o ne atskirai. Pilietiškumą turi skatinti politikai: viešomis kalbomis, forumais, pilietiškumo konkursais. Be to, kodėl seimo nariams nereikia kelti kvalifikacijos? Manau, tai būtina visiems, o jiems ypač, juk tai žmonės, nuo kurių priklauso visų mūsų ateitis, jie sprendžia visai Lietuvai svarbius klausimus.

• *Kokios dar problemos slegia Lietuvą? Kaip jas spręsti?*

Žinoma, šičia aš paminėčiau alkoholizmą, dėl kurio turiu griežtą nuomonę. Kaip jį sustabdyti? Nežmoniškai pakelti alkoholio akcizą, kad jis taptų neįperkamas. Žinau, kad politikai tai gali, jeigu sugeba uždrausti rodyti krepšinio rungtynes vien dėl alkoholinių prekių logotipų ant žaidėjų marškinėlių. O ar kas nors paskaičiavo, kiek žmonių vien iš pykčio dėl nukeltų varžybų vartojo alkoholį? Kiek jo tuo metu buvo suvartota? Siūlyčiau visai uždrausti alkoholio reklamą, bet leisti rodyti krepšinį, nes tai garsina Lietuvą ir mes norime tai matyti. Jeigu dėl didelių kainų padaugėtų nelegalaus „naminukės“ virimo atvejų, tai reikia už tai griežčiau bausti, daug griežčiau. O už įskundimą duoti premijas. Negi tai sunku? Be to, manau, daug „geresnė“ reklama, kai per televiziją rodoma, kaip geriamas alkoholis: laidose „Super LT“, „Sudaužytų širdžių klubas“ ir pan. Tokias laidas reikia uždrausti, o ne krepšinį. Labai norėčiau, kad kas nors susirūpintų šia problema ir imtų veikti. Su didelėmis problemomis reikia kovoti drastiškais metodais.

• *Kaip norėčiau, kad pasikeistų mano miestelis su ES pagalba?*

Man Varniai – pati nuostabiausia vieta gyventi. Čia labai gražu, sutvarkyta, o svarbiausia jauku. Tačiau yra šis tas, ko dar reikėtų. Norėčiau daugiau akcijų, į kurias įsijungtų visi miestelio gyventojai. Tai galėtų būti talka, diena, kai nesinaudojama automobiliais, akcija- aukoti neturtingiems... O Europos Sąjunga galėtų remti įvairius kultūrinius renginius.

• *O kaip įsivaizduoju savo ateitį? Kokia būsiu po 20 metų?*

Visas šias problemas kėliau tikėdamasi, kad, jeigu jos bus išspręstos, jau po tų 20 metų manęs ir visų laukia šviesi ateitis. Didžiausią uždavinį sau, kaip Lietuvos Respublikos pilietei, paskyriau alkoholizmo išnaikinimą šalyje. To sieksiu visais įmanomais būdais. O po dviejų dešimtmečių jau turėsiu darbą ir, tikiuosi, tokį, kuris man leistų ne vien save išlaikyti, bet ir kitiems padėti. Labai skaudu matyti niekam nereikalingą našlaitį ar vėžio iškankintą vaikelį, kuris nesupranta, kodėl turi kentėti. Stengsiuosi dvasiškai ir materialiai remti visus, kuriuos pajėgsiu. Galbūt net ryšiuosi įsivaikinti...

• *Ko palinkėčiau Lietuvai ir Europos Sąjungai?*

Visų pirma linkiu visiems išlikti žmoniškiems ir tolerantiškiems, antra – galvoti ne tik apie save, o trečia – ne vien tik imti, bet ir duoti.

Liudos Cibulskienės vizija (tais pačiais klausimais)

• Įstojus į Europos Sąjungą, Lietuvos valdžios pečius užgriuvo daugybė darbų ir rūpesčių, nes reikia iš pagrindų pakeisti ne tik įstatymus ir visą politinę sistemą, bet ir Lietuvos žmonių mąstyseną. Valdžia turi būti autoritetinga ir nepamiršti paprastų žmonių interesų, kitaip pasitikėjimo valdžia nebus. Be galo daug dėmesio reikia skirti švietimo sistemai, juk vaikai ir anūkai – mūsų ateitis, ir labai svarbu, kad jie būtų pasiruošę toliau kurti Lietuvos ateitį. Taip pat aktualu ir kultūrinis paveldas, ir mūsų papročiai, savitumas, kitaip ta mūsų Lietuvėlė po kokių 20 metų gali visai paskęsti tarp daugybės Europos Sąjungos šalių. Politikai turi pasirūpinti pilietiškumo skatinimu.

• Mums būtina išsaugoti tautiškumą, regionų savitumą ir tautinių rūbų raštus. Kaip smagu stebėti laidas ir klausytis mūsų protėvių liaudiškų dainų ir melodijų, dalyvauti renginiuose, kur vyrauja tautiškumo dvasia. Reikia finansiškai remti tokius renginius, kad nenueitų užmarštin. Juk jaunimui dabar labiau rūpi kompiuteriai ir kitokie technikos laimėjimai, nes mažai kas namie girdi liaudiškas dainas. Todėl, visi tėvai ir seneliai, propaguokime liaudišką dainą ir ji nebus užmiršta. Tai puikiai pasiekama darniose šeimose, kur neignoruojami papročiai ir švenčiamos tik mūsų kultūrai būdingos šventės su visais ritualais, perimtais iš protėvių. Tautiškumas turi spinduliuoti iš vidaus. Kad mūsų etnokultūra nenueitų užmarštin, reikia jau nuo mažų dienų, nuo pirmos klasės vaikams diegti mūsų papročių savitumą, paskirti etnokultūros pamokas, kur vaikai būtų mokomi tautiškų dainų, šokių ir žaidimų. Galėtų būti ir būreliai ta pačia tema.

• Lietuvoje labai opi emigrantų problema. Ji palietė ir mano šeimą, nes duktė išvyko į Norvegiją, ieškodama geresnio gyvenimo. Ten sukūrė šeimą ir jaučiasi laiminga dėl puikių gyvenimo sąlygų, valdžios dėmesio ir turi visas garantijas. O kiek vaikų Lietuvoje kenčia, likę vieni be tėvų arba be vieno iš tėvų, nes jie, išvykę į užsienį užsidirbti pinigų, praranda ryšį su vaikais, palikdami juos senelių ar visai svetimų žmonių priežiūrai. Taip, galima

sakyti, vaikai užauga, nepajutę vaikystės, tėvų meilės ir šilumos. Viso to nebūtų, jei Lietuvos įstatymai gintų paprastus darbo žmones, jie būtų užtikrinti dėl ateities, turėtų geras darbo vietas ir nereikėtų gyventi nuo atlyginimo iki atlyginimo, nes ryškus kainų šuolis neatitinka dabartinių atlyginimų. Tad žmonės priversti ieškoti geriau apmokamo darbo. Jei pas mus būtų tos pačios sąlygos kaip užsienyje, tikrai daug šeimų nebūtų išdraskytos ir Lietuva toliau klestėtų.

- Švietimo sistema pas mus tikrai gilioje baloje. Kiek trūksta Lietuvoje jaunų, perspektyvių mokytojų, kiek trūksta įvairių priemonių ir mokyklinių reikmenų. Po truputį judame į priekį: bendri remonto darbai, kompiuterinės klasės, bet kiekvienas mokytojas norėtų savo pamokose naudoti technikos priemones, ne tik informatikos klasėse. Taip norėtusi, kad anūkai turėtų puikias sąlygas kaip užsienyje, kur mokyklos visiškai remiamos valstybės, moksleiviams nereikia nei vadovėlių nei sąsiuvinų pirkti, viskas paduota, tik būk geras, mokykis! Pas mus vien noro neužtenka. Ne visi tėvai pajėgūs išleisti net puikiai besimokantį vaiką į aukštesnį mokslą, į studijas. Todėl valdžiai svarbiausias uždavinys būtų sudėlioti biudžetą taip, kad mokykloms liktų tikrai ne trupiniai.

- Europos Sąjungos lėšas reikėtų naudoti išmintingiau ir investuoti ten, kur reikalingiausia, nuo ko priklauso visos Lietuvos ateitis. O tai jau mūsų valdžios vyrų – protingų galvų – darbas. Aš, manau, tai būtų švietimo sistema, kultūrinių renginių, studijuojančio jaunimo rėmimas, įvairiausių projektų ruošimas, ekologinių žemės ūkių kūrimas ir plėtojimas. Aš sau linkėčiau, kad pagaliau, sulaukus pensinio amžiaus, galėčiau atsipūsti, pailsėti, džiaugtis anūku pasiekimais ir gauti tokią senatvės pensiją, kad galėčiau pakeliauti po įvairias šalis, ko negalėjau padaryti anksčiau, nes reikėjo dirbti ir neleido materialinės sąlygos. Tikiu – šita mano svajonė gali išsipildyti, nes dauguma Europos Sąjungos pensininkų sau tai leidžia.

- Globalinio atšilimo problema turbūt paveikė visus Lietuvos ūkininkus. Puikiausiai matome, kad žiemos nebėra tokios šaltos, kokios būdavo anksčiau. Neiššąla nei mikrobai, nei parazitai, užkrėstoms dirvoms reikia naudoti daug chemikalų. Siautėja įvairios epidemijos, pavyzdžiui, gripo. O norint sumažinti anglies dioksido kiekį, reikėtų atkreipti dėmesį į augmenijos pasaulį. Tegu miškininkai kviečia žmones ir kartu atsodina iškirstus miškus, o miestų ir miestelių savivaldybės organizuoja parkų ir alėjų kūrimą, padedant gyventojams. Jie tikrai nebus abejingi savo pačių gyvenamos aplinkos gražinimui. Taip pagerinsime oro, kuriuo patys kvėpuojame, kokybę ir tuo pačiu sumažinsime pasaulinio atšilimo problemą.

- Kur nusiris Lietuva, jei toliau taip greitai važinėsime? Turėjo nemažai skaudžių avarijų įvykti, kol pagaliau pajutome valdžios susidomėjimą šia problema. Šiuo metu neblogai veikia prevencinė sistema, pajungtos informacinės priemonės, sugriežtintos taisyklės ir padidintos baudos nusižengusiems vairuotojams. Tačiau tai turėjo įvykti daug anksčiau. Daug kas dar nėra tobula, nes ir žmonių mąstysena taip greitai nesikeičia, bet tikrai mažėja atveju, kai išgėręs sėdasi už vairo. Tik svarbu, kad korupcija nepaliktų savo šešėlio ir įtakingesni asmenys neliktų nenubausti.

- Lietuvai išlikti reikia pilietiškų žmonių, kurie kovotų už mūsų vaikų ir anūku ateitį, nebūtų abejingi tam, kas vyksta šalyje. Negalima pamiršti valstybinių švenčių, tokių kaip Nepriklausomybės diena, sausio tryliktoji ir kt. Reikia skatinti pasiturinčius žmones (o tokių tikrai yra) dalyvauti įvairiose akcijose, remti ir aukoti vargstantiems ar nelaimės ištiktiems. Juk galima steigti fondus, iš kurių būtų padengiama bent dalis stichinės

nelaimės, gaisro ar kitu atveju padarytos žalos. Štai Šilutės rajone kilus potvyniui, žmonės labai nukenčia, nuostolius skaičiuoja tūkstančiais, o mes neturime, kaip padėti. Galbūt veikia tokie fondai, bet mes apie juos nežinome. Skatinti aukoti gali ir prezidentas, nes jo kalbų visada klausomasi.

- Dar viena didelė problema mūsų valstybėje yra korupcija. Jos šaknys tokios gilios, kad turbūt nėra nė vienos to nepalietos srities. Spręsti šią problemą labai sunku, nes, manau, tai lyg stipriai progresavusi liga, kuriai dar neišrasti vaistai. Užsienyje kai kur net nežinomas toks išsireiškimas, o davęs kyšį, gali likti nesuprastas. Visi žmonės dirba savo darbą, už tai gauna atlyginimą ir kitaip būti negali. Lietuvoje korupcija labiausiai pasireiškia valdžios sluoksniuose, tad ir pradėti naikinti ją reikėtų būtent ten. Daug faktų liudija korupcijos atvejį, bet retai išgirstame apie rezultata, ar byla nuėjo iki teismo ir gautas atpildas. Pareigūnams reikėtų tuo pasirūpinti.

- Norėčiau, kad visų pirma būtų sutvarkytos visos gatvės, šaligatviai ir keliai. Taip pat, kad būtų asfaltuojami ir kaimų keliai. Be to, ne visi žmonės Varniuose turi vandentiekį, jie naudojami šulinio vandeniu. Tad reikia įvesti vandenį ir kanalizaciją. Norėtuši, kad vasaros sezono metu nebūtų užimta įvairiems renginiams Lūksto miesto pakrantė ir vietiniai gyventojai nevaržomi galėtų maudytis bei poilsiauti. Taip pat labai svarbu gatvių apšvietimas. Užsienyje gatvės apšviestos kiaurą naktį, o pas mus net iki vidurnakčio nešviečia. Taip pat Europos Sąjunga galėtų finansuoti įvairius renginius, koncertus, spektaklius, kad bet kuris žmogus galėtų ateiti pažiūrėti ir dalyvauti, nes dabar ne kiekvienas turi atliekamų pinigų. ES lėšos praverstų ir Varnių gimnazijai: remontui pabaigti, klasių modernizavimui, įvairių mokyklinių reikmenų parūpinimui. Galėtų finansuoti visų mokinių maitinimą, nes maistas mokyklos valgykloje tikrai per brangus moksleiviams.

- Stodami į Europos Sąjungą, visi lietuviai tikėjosi geresnio ir saugesnio gyvenimo. Kai teko susidurti praktiškai, truputį nusivylėme, nes ne visiems galėjo pritaikyti paramą, ypač pasirašiusiems žemės ūkio likvidavimo sutartis. Keliais litais padidėjusi mano pensija nebeleido gauti tolimesnių išmokų. Todėl norėčiau palinkėti, kad ateityje tokių problemų išvengtume ir būtų geriau tvarkoma dokumentų sistema. Norėčiau, kad visi Europos Sąjungos piliečiai būtų tolerantiški vieni kitų atžvilgiu, nuoširdūs ir supratingi. Taigi, susivienykime bendram tikslui – kurti geresnę ateitį savo vaikų, anūkų ir ateinančių kartų gyvenimui. Jau laikas pamiršti posakį : „Mano amžiui užteks, o po manęs nors ir tvanas (Liudvikas XIV)“. Pakaks galvoti vien tik apie „savo skrandį“...

Anketa. Gerbiamieji, prašyčiau Jus užpildyti šią anketa, nuoširdžiai atsakant į pateiktus klausimus. Remkitės savo patirtimi, išsakykite savo nuomonę. Galbūt nuo to priklauso Jūsų ateitis...?

1. Kaip išsaugoti Lietuvos tautiškumą, kultūrą ir tradicijas, turint „laisvas“ sienas su Europos Sąjungos šalimis?
2. Kas padėtų išlaikyti lietuvius Lietuvoje? Kodėl jie nesijaučia laimingi Tėvynėje?
3. Kaip norėtumėte, kad pasikeistų Jūsų mokykla? Kokios įtakos tam turėtų Europos Sąjunga?
4. Kur reikėtų panaudoti Europos Sąjungos lėšas, kad jos duotų naudos?
5. Ar pagerės bendra Lietuvos padėtis po dvidešimties metų? Ar „gyvensime geriau“?
6. Kokias problemas, Jūsų manymu, svarbiausia spręsti Lietuvai/ Europos Sąjungai artimiausiu metu?